

I. UCHWAŁA SEJMU WARSZAWSKIEGO [RECES Z 22 GRUDNIA 1556 R.]^a

Zygmunt August etc.^b Mocą uchwały sejmowej jawno to każdemu czyniemy i oznajmujemy, iż gdyśmy się zjachali na sejm^c warszawski, który^d był złożon **ad primam Dominicam Adventus anni Domini** 1556^e, tam po przyściu k'Nam i z radami Naszemi posłów ziemskich wedle staradawnego obyczaju uczynić rozkazaliśmy propozycją, w której bacząc **angustiam temporis** prze[z] potrzeby Księstwa Wielkiego Litewskiego, rozkazaliśmy przełożyć, aby na to bacząc, nie wdawali^f się w nico innego pirwej, jedno aby radzili o obronie. Chcąc i inne rzeczy Koronie potrzebne, ileby czas zniósł, stanowić, gdyby naprzód opatrzenie graniczne postanowione było.

Na co też także przed posły ziemskimi rady koronne wotowały, toż rozumiejąc i radząc, aby nic innego naprzód przed się nie brali posłowie ziemscy, jedno aby wedle propozycyje od Nas uczynionej o obronie rady między sobą czynili. Posłowie opowiedzieli wolą braciej swej, z którą tu na ten sejm byli posłani, iż im acz rozkazano o obronie radzić i onę stanowić, ale jednak iż reces łódzkiego sejmu, którego im w żadnym punkcie odstępować nie kazano, to uczy, że tu temu wszystkiemu dosyć uczynić się ma, co na nim jest opisano i już wszystkie ty osoby, którzy by byli winni Rzeczypospolitej tak w dzierzeniu dostojenstw i urzędów koronnych, tak też w dzierzeniu dóbr królewskiego stołu i innych wszystkich rzeczy, które w tern to recesie szeroko opisane okazowali, mają tu pewny rok usprawiedliwienia się Rzeczypospolitej. Czego odstępie powiedali, że się im nie godziło tak prze osoby swe, którzy to na swą wiarę od braciej swej przyjęli, tak też prze ubliżenie ustawie koronnej, która była na łódzkim sejmie uczyniona w Piotrkowie^g **anni Domini** 1555^h, aby w czem ten reces naruszon nie był dla przepelnienia roku tern, którzy tu usprawiedliwić się Rzeczypospolitej winni byli. I radzili się panów a rad koronnych, jakoby oni to mogli i dla swych osob przystojnie i ⁱdla ubliżenia Rzeczypospolitej pożytecznieⁱ uczynić, aby widząc potrzeby pospolite mogli się wdać w radę o obronie i o czem innem potrzebnem mimo ten reces, który ukazuje^j, o czym by tu stanowić się miało, i bracia ich odstępie go w niczym nie kazali. Panowie rady koronne taką im na to radę dali, aby oni widząc to że taki sejm złożon być prze słuszne przyczyny nie mógł na ten czas, jako w recesie był obmianowan, a także już ci wszyscy, o których powiadali posłowie, żeby rok tu mieli, ubezpieczeli^k się na to, niektórzy obron dlatego a ^lpraw swych z sobą tu nie^l przynieśli, drudzy też za tern ubezpieczywszy się tu nie przyj achali. Co posłowie ziemscy wywodzili i ukazowali to, że tu rok pewnie mieć wszyscy mieli i żadnej wymówki tu już nikt mieć nie mógł i dowodzili tego wywoły swymi, obaczewając^m potrzeby Rzeczypospolitej. A opowiedziawszy się im, że gdyż się ich m[ościom]ⁿ nic^o do tego recesu pomagać na ten czas nie zdało, a na inny sejm odłożyć radzili, tedy mieniać się k temu radami ich m[ościów] być przywiedzeni, rozerwaniem też ^ptego sejmu^p tak obrony koronnej, tak też porządku wewnętrznego, co by na tern sejmie stawiono^q być mogło, nie chcąc odbieżeć dali się radam koronnym k temu przywieść, co i My tern pismem tak być świadczymy i^r za takim ubezpieczeniem na ich m[ościów] rady baczenie mając odłożyć na inny czas pozwolili i z zdaniem ich m[ościów] się zgadzając, już o obronie radzić i o czem potrzebnem obiecali.

A tak My wspolek z radami koronnymi takie im tego ubezpieczenie uchwałą sejmu tego dawamy i tak ustawiamy, iż złożemy sejm na czas, który się będzie Nam z radami Naszemi słusznie zdał na miejscu słusznym w^s Koronie gdzie blisko granice litewskiej. Na którym to sejmie zjachawszy się wedle staradawnego obyczaju z radami koronnymi i z posły ziemskimi,

^a W MK, t. 90 tytuł: Uchwała Sejmu Warszawskiego zamieniono na: Reces Sejmu Warszawskiego.

^b W MK, t. 90: z łaski Bożej król Polski etc. ^c Tu i w niektórych miejscach poniżej: sjem MK, t. 89, 90.

^d któryby MK, t. 89. ^e Millesimi quingentesimi quinquagesimi sexti MK, t. 90. ^f motawalismi MK,

t. 90. ^g Piotwie MK, t. 89. ^h Millesimi quingentesimi quinquagesimi quinti MK, t. 90. ⁱ⁻ⁱ Brak

w MK, t. 90. i St. Bodniak odczytał: okazuje. ^k ubezpieczyli MK, t. 90. ^{l-l} spraw swych z sobą nie MK, t. 90.

^m obaczając MK, t. 90. ⁿ Odczyt niepewny. St. Bodniak czytał: IchM. ^o Brak w MK, t. 90. ^{p-p} sejmu tego MK,

t. 90. ^q stanowiono MK, t. 90. ^r iż MK, t. 90. ^s W MK, t. 90 pozostawiono tu okienko.

temu recesowi, któryśmy wydać na sejmie piotrkowskim roku 1555¹ i do akt w Koronie grodzkich aktykować i publikować kazali dosyć we wszystkim stać się ma i w czymbykolwiek egzekucyj potrzebno belo, wszystkie^u dostatecznie^v od deski do deski^w wedle praw i przywilejów i swobod koronnych wypełnić i uczynić obiecujemy wedle powinności królewskiej, którą na sobie znamy mieć za obowiązkiem swem Rzeczypospolitej.

Na którym to sejmie blisko przyszedł wszyscy ktorem rok na recesie piotrkowskiego sejmku opisan i złożon był rok zawity uchwałą niniejszą^x sejmku tego bez wszelakiej odwłoki i odkładu będą mieli.

A iż beliśmy pokornie proszeni od posłów ziemskich, abyśmy im to pozwolili, aby ni od czego innego sejm ten przyszedł nie zaczynał się, ażby to wszystko w czymbykolwiek Rzeczpospolita tak wedle recesu łódzkiego roku 1555^y z którego jako oni odstępie nie chcieli, tak My jej też w swej zupełnej mocy jako sam w sobie dostatecznie jest zostawiamy^z, jako też wszystkim^{aa} tern, w czymbykolwiek egzekucyj potrzebno było, dostatecznie w egzekucją od deszczki do deszczki wedle praw i przywilejów i swobod koronnych wwieśli^{ab}. A tak My z radami Naszemi koronnymi bacząc, względy też mając^{ac} ma pokorne prośby ich pozwoliliśmy im^{ac} na to i pozwalamy iż ni o czym inszem naprzód radzić nie mamy na przyszłym sejmie, aż tego pirwej wszystkiego dokonamy i odprawimy, cośmy exekwować tamże obiecali.

Na którym sejmie aby się to, co potrzebnego w Rzeczypospolitej być znamy, nie opuszczało, tedy stanowią litewscy ku sprawom spólnym tak około uniej jako i o innych^{ad} sprawach a potrzebach spólnych być mają. A jeśliżby^{ae} tak prze walki, tak też dla innych przyczyn na tern sejmie być nie mogli, tedy to tern wszystkim sprawom wyżej omienionym, dla których ten sejm będzie złożon, to nic przeszkadzać ani może ani ma.

Też na tenże sejm przyszedł Prusacy, Oświęcimianie, Zatorzanie wedle Naszych koronnych uchwał być mają, także ku radzeniu spólnym o potrzebach pospolitych. A jeśliżby Prusacy tam na ten sejm nie przyjechali ku radzeniu o dobrem Rzeczypospolitej, tak jako od Nas na wiele innych sejmów wzywani byli, tedy już tego pozwalamy, że tam o tern radzono być ma, jako k temu przywiedzeni być mają, aby na sejmiech koronnych wedle powinności bywali.

A iż przywileje i listy niektóre Koronie należące u kapituł są i na zamczach i w domiech panów starożytnych, te wszystkie tak z kapituł, tak z zamków jako też i z domów panów starożytnych i gdziebykolwiek w Koronie były, na sejm przyszedł zniesione być mają i będą powinni, aby się im tam na sejmie przyszedł egzekucja zupełna stała.

A ku większej pewności i świadectwu rzeczy tej, rękąsmy własną list ten podpisali i pieczęć Naszą k niemu zawiesić rozkazali. Dan na sejmie walnem warszawskim we wtorek nazajutrz po świętym Tomaszu Apostole [22 XII] roku Pańskiego^{af} MDLVI a królestwa Naszego XXVII.

II. STATUTA SEJMU WARSZAWSKIEGO^a [15 STYCZNIA 1557 R.]

Zygmunt August z łaski Bożej Kroi Polski^b, Wielki Książd Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmódzki etc. pan i dziedzic. Oznajmujemy wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, iż na sejmie niniejszym warszawskim ku opatrzeniu potrzeb koronnych za spólnem Zwoleniem wszech stanów niżej opisane ustawy uchwaliliśmy i postanowili.

¹ Millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto MK, t. 90. ^u wszyscy MK, t. 90. ^v Brak w MK, t. 90.

^w deszczki MK, t. 89, 90. ^x niniejszego MK, t. 90. ^y Millesimi quingentesimi quinquagesimi quinti MK, t. 90.

^z W MK, t. 89 i 90 słowa te ujęto w nawias. ^{aa} we wszystkim MK, t. 90. ^{ab} przywieśli MK, t. 90. ^{ac-ac} Brak w MK, t. 90. ^{ad} onych MK, t. 90. ^{ae} jeśliżby MK, t. 90. ^{af} W MK, t. 90 dalej: ut supra etc.

^a Warszawskiego Druk urz., MK, t. 90. ^b W MK, t. 90 dalej: etc.